

LAUDACJA

**POŚWIĘCONA PANI
EUGENII MARESCH**

**Z OKAZJI NADANIA
TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA**

POLSKIEGO UNIWERSYTETU NA OBCZYŹNIE (PUNO)

Dr Wojciech Rappak, Kierownik Zakładu Współczesnej Kultury Brytyjskiej

*Wasza Magnificencjo Panie Rektorze,
Wysoki Senacie,
Wielce Szanowna Pani Doktor Honoris Causa,
Dostojni Goście,
Drodzy Studenci,
Szanowni Państwo*

Mam ogromny zaszczyt wygłosić laudację w tej uroczystości nadania tytułu doktora honoris causa Pani Eugenii Maresch, wybitnej działaczce w organizacjach polonijnych, autorce ważnych opracowań historycznych dotyczących II wojny światowej, opartych na głębokiej znajomości dokumentów o tragicznych wojennych dziejach Polski, jednym z opiekunów londyńskich archiwów Polski Podziemnej i Armii Krajowej, archiwów będących skarbcem wiedzy dla badaczy i historyków pragnących przekazać prawdę o Polskim Państwie Podziemnym i Armii Krajowej.

Senat PUNO poprosił mnie o przekazanie Państwu kilka słów o życiu, pracy i osiągnięciach Pani Maresch. Urodziła się na Wileńszczyźnie w 1935 roku. Było to na pewno piękne dzieciństwo które bardzo szybko, niestety, uwikłane zostało w niezmiernie smutną historię. W lutym 1940 roku, jako pięcioletnie dziecko, została deportowana, razem z matką i rodzeństwem, przez okupacyjne władze sowieckie na Syberię do Kraju Altajskiego. Postarajmy sobie wyobrazić to dziecko w tym pociągu: luty, odległości są kolosalne, jest to około 5,000 kilometrów od Wilna, kilkaset kilometrów na południe od Nowosybirsk, nie daleko od granicy z Mongolią.

Jak dobrze wiemy, rok później, po ataku Niemiec na związek sowiecki, Układ Sikorski-Majski umożliwił stworzenie 2 korpusu Polskich Sił zbrojnych pod dowództwem generała Andersa i ewakuację polskich żołnierzy i cywilów z ZSSR do Iranu. Wśród tych cywilów znalazła się 8-letnia wtedy Pani Maresch, która po przybyciu do Iranu dołączona

została do grupy skierowanej do obozu dla polskich uchodźców w Valivade, miejscowości na południowo-zachodnim brzegu Indii.

Po wojnie, w 1948 roku, razem z rodziną, przybyła do Wielkiej Brytanii. Była uczennicą polskiego i angielskiego gimnazjum, ukończyła studia matematyczno-fizyczne na Politechnice w Leeds, pracowała, między innymi, w klinice radioizotopów szpitala St. George, Royal Cancer Research Institute w Londynie.

Obok tej długoletniej kariery jako fizyk, Eugenia Maresch była – i jest nadal – aktywnym działaczem organizacji polonijnych. Pozwolę sobie wymienić niektóre: przez wiele lat była członkiem Rady Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK), w latach 90-tych brała aktywny udział w pracach Naczelnictwa ZHP poza granicami kraju, jest wiceprezesem Brytyjskiego Towarzystwa Conradystów (Joseph Conrad Society UK), członkiem rady powierników Fundacji ‘Polonia Aid Foundation Trust’ (PAFT), od 2005 roku jest w Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Od 2003 roku jest członkiem Rady Studium Polski Podziemnej (SPP) oraz Instytutu Polski i Muzeum im. Gen. Sikorskiego (IPMS) w Londynie. W 2014 roku była prezesem SPP. Instytucje te posiadają bezcenne archiwa oryginalnych dokumentów o Polskim Państwie podziemnym i rządzie na uchodźstwie, a działalność Pani Maresch w tych dwóch instytucjach pozwala nam podkreślić jej pracę jako historyk i archiwista. Jest autorką ważnych publikacji które pogłębiają naszą wiedzę historyczną o dramatycznych wojennych dziejach Polski. Publikacje te oparte są na badaniach i analizach dokumentacji zachowanych w londyńskich archiwach. Warto wymienić niektóre z tych prac: ‘Śmierć gen. Sikorskiego - spis zawartości teczek Public Record Office w Londynie’, ‘Gen. Sikorski w świetle dokumentów brytyjskich’, artykuły w zbiorze *Intelligence Co-operation Between Poland and Great Britain During World War II*. Razem z Andrzejem Suchcitzem, kierownikiem Instytutu Sikorskiego, opracowała kolejne wydanie *Armii Krajowej w dokumentach*. Jej najważniejsza chyba praca dotyczy Katynia. Napisana po angielsku, oparta na archiwalnych dokumentach, drugie wydanie było opublikowane w tym roku: *Katyn 1940: The Documentary Evidence of the West's Betrayal. Second Edition*.

Do osiągnięć Pani Maresch możemy tu jeszcze dodać kilka wybranych nagród: ‘Odznaka Honorowa i Medal Pamiątkowy “Kustosza Tradycji, Chwały i Sławy Oręża Polskiego” (2009), ‘Złoty Medal ‘Zasłużony Kulturze Gloria Artis’ (2016), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2019).

Jako historyk, interesują mnie szczególnie te londyńskie archiwa w Studium Polski Podziemnej i Instytucie Sikorskiego. I tu dodam kilka słów na koniec tej Laudacji: dokumenty tam przechowane to skarbiec wiedzy o wojennych dziejach Polski, bez ich

poznania, poważna praca badawcza nad historią tego dramatycznego okresu jest niemożliwa. Eugenia Maresch jest jednym z głównych opiekunów tych archiwów, i za opiekę tą jesteśmy jej wszyscy – i to nie tylko historycy – niezmiernie wdzięczni.